

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 4 maj 1928 kl. 5 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om utredning och förslag om en särskild kommunalförfattning för Stor-Stockholm.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 80, har herr *Thulin* hemställt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om företagande av utredning, huruvida icke en särskild kommunalförfattning för en sekundärkommun, bestående av Stockholms stad och omgivande kommuner, borde införas, ävensom om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen föranleder.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Problemet, huru man lämpligast skall ordna samverkan i kommunalt hänseende mellan en storstad och dess förorter, har visat sig synnerligen svåröst och är för närvarande aktuellt icke blott i Sverige utan även i flera andra länder. I åtskilliga avseenden är en enhetlig behandling av de kommunala angelägenheterna beträffande hela det område, som faller inom en storstads rayon, synnerligen behövlig, men en sådan enhetlig behandling försvåras i viss mån av de särskilda förörternas berättigade önskan att bevara sin självständighet gent emot storstaden.

Vad Stockholm beträffar föreligger onekligen behov av en reglering i förevarande hänseende. I första hand med avseende å kommunikationsangelägenheterna, såväl stadsplane- och bebyggelse- som egentliga trafikfrågor, men även på andra kommunala områden äro Stockholm och dess förorter i hög grad beroende av varandra. Avsaknaden av gemensam kommunal organisation mellan Stockholms stad och de tjugutvå omkringliggande kommuner, vilka pläga räknas såsom helt eller delvis fallande inom Stockholms förortsområde, medför på grund därav vissa olägenheter. Onekligen hava dessa kommuner i flera hänseenden större naturlig gemenskap med Stockholm än med övriga delar av Stockholms län, med vilka de äro förenade ej blott administrativt utan genom landstingsorganisationen även kommunalt. Möjligheten att ingå kommunalförbund mellan Stockholm och

någon eller några av de kringliggande kommunerna kan föga bidra att lösa de föreliggande frågorna.

Ehuru utskottet sålunda icke vill förneka, att behov av en utveckling av organisationsförhållandena mellan Stockholm och dess förorter föreligger, anser utskottet likväl, att riksdagen icke nu bör taga initiativ till en utredning av frågan. Bildandet av en särskild kommunal organisation av den karaktär, motionären föreslagit, är ett synnerligen vittutseende företag. Den kommunala nybildning, som skulle skapas för »Stor-Stockholm», bleve av en fullständigt säregen karaktär, till vilken någon som helst motsvarighet ännu icke finnes i vårt land. Huru förhållandet mellan det egentliga Stockholms förvaltning och ett »Stor-Stockholms» förvaltning skulle regleras torde bliva ett utomordentligt svårlöst problem. Möjligen skulle man kunna tänka sig en kommunal organisation för »Stor-Stockholm» endast beträffande trafik- och stadsplanefrågor, vilken organisation skulle verka mindre sönderbrytande på de nuvarande kommunala bildningarna. Emellertid vill utskottet erinra därom, att i år framlagts ett betänkande med förslag till stadsbyggnadslag m. m., vilket förslag, om det genomföres, möjligen kan komma att underlätta lösandet av vissa för flera kommuner gemensamma kommunikations- och stadsplanefrågor. Utskottet finner, att för ett ställningstagande i sak till förevarande fråga det lämpligen först bör närmare undersökas vilka konsekvenser detta förslag kan komma att få beträffande »Stor-Stockholms» aktuella trafik- och stadsplanefrågor

Vidare må framhållas, att skulle den föreslagna överkommunen övertaga alla de uppgifter, beträffande vilka en starkare gemenskap mellan de ifrågasvarande kommunerna gör sig gällande, skulle detta troligen medföra nödvändigheten av att utsträcka överståhållareskapet till att omfatta hela denna storkommun, vilket i sin tur torde medföra en uppdelning av återstoden av Stockholms län på de angränsande länen.

Slutligen vill utskottet framhålla, att även den lösningen av hithörande spörsmål, att Stockholms stad med sig fullständigt inkorporerade åtminstone de närmast staden belägna kommunerna, där förortsbebyggelsen är starkast, torde kunna allvarligt diskuteras.

Utskottet har mottagit en mängd sympatiuttalanden från Stockholms förorters kommunala myndigheter till förmån för motionärens förslag. Utskottet vill emellertid framhålla, att därest ett verkligt behov av en kommunal högre organisation av det slag, som ifrågasatts, föreligger och större intresse för en sådan förefinnes hos de berörda kommunerna, dessa lämpligen kunna vända sig direkt till Kungl. Maj:t med begäran om utredning av detta för dem speciella spörsmål.

Utskottet finner sålunda, att den föreliggande synnerligen invecklade frågan icke nu är i sådant läge, att en utredning, för vilken utskottet icke finner sig kunna giva några riktlinjer, bör på initiativ av riksdagen företagas, och får sålunda hemställas,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 maj 1928.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. von GEIJER.

Närvarande: Herrar *von Geijer, Engberg, Thulin, David Bergström, Adolf Dahl*, G. W. Hansson, Stendahl, Reuterskiöld, Fehr, Larsén, Åkerberg*, Sävström, Borg, Gustafson* i Kasenberg, *Andersson* i Igelboda, *Pehrsson* i Göteborg, *Fast, Forssell och Björnberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *von Geijer, David Bergström, Reuterskiöld* och *Åkerberg*, vilka yrkat, att utskottet skulle hemställa, att riksdagen, i anledning av motionen, ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om och på vad sätt genom lagstiftning förhållandet mellan en stad och till densamma angränsande kommuner, vilka i ett eller flera avseenden hava intressen, som behöva samfält regleras, må kunna, *evad* kommunalförbunds-lagen där låter sig tillämpas eller icke och *evad* någon kommunal indelningsändring finnes påkallad eller ej, praktiskt ordnas samt framläggande för riksdagen av de förslag, som av utredningen må föranledas;

2) av herr *Thulin*, som ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Problemet — — — (= utskottet) — — — storstaden.

Vad Stockholm beträffar — — — (= utskottet) — — — föreliggande frågorna.

Enligt utskottets mening föreligger därför ett behov av en utveckling av organisationsförhållandena mellan Stockholm och dess förorter. En utredning i spörsmålet torde därför böra komma till stånd.

Vid de övertväganden, som ägt rum inom utskottet beträffande de linjer, som en dylik utredning bör följa, har uppmärksamheten i främsta rummet inriktats på den lösning, som det föreliggande spörsmålet skulle erhålla genom en utbyggnad av lagen om kommunalförbund. Det har nämligen ifrågasatts, att sagda lag, som för närvarande allenast öppnar möjlighet för bildande av kommunalförbund på frivillighetens väg, skulle ändras på

sådant sätt, att under vissa förutsättningar kommunalförbund åstadkommes genom de statliga myndigheternas ingripande. Härigenom skulle en lösning vinnas för Stor-Stockholms del, i det att ett kommunalförbund mellan samtliga förorter och staden skulle kunna åvägabringas beträffande vissa gemensamma ärenden (regionplane-, trafik- och kommunikationsfrågor). Förebilden för en dylik organisation finnes i Ruhrområdet i Tyskland, där genom en preussisk lag ett kommunalförbund tillskapats, bland annat, för de genomgående kommunikationerna samt för bosättnings och bebyggelsens ordnande; området omfattar 27 kommuner med sammanlagt cirka 4 miljoner invånare. Kunde ett dylikt kommunalförbund genomföras på lagstiftningens väg, skulle den fördelen vinnas, att de redan bestående förhållandena därigenom lämnades i det allra närmaste orubbade.

Utskottet har ingalunda förbisett, att det i år framlagda förslaget till stadsbyggnadslag syftar till en lösning av regionplanefrågorna. Utskottet, som varit i tillfälle att taga del av sagda förslag i de delar, som beröra den föreliggande frågan, har emellertid kommit till den uppfattningen, att det, åtminstone för Stor-Stockholms del, icke kan vara ägnat att lösa spörsmålet om genomförande av en regionplan.

Utskottet har mottagit sympatiuttalande från åtskilliga kommunala myndigheter i förorterna. Ifrågavarande uttalanden biläggas förevarande utskottsutlåtande (se sid. 6—13).

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida icke för Stockholms stad och dess förorter en organisation av kommunalförbunds natur för gemensamma trafik- och kommunikationsärenden borde åvägabringas, ävensom för riksdagen framlägga de förslag till ändringar i lagen om kommunalförbund, som därav kunna betingas;

3) av herr *Andersson* i Igelboda, som instämt i det av herr *Thulin* framställda yrkandet;

4) av herrar *Stendahl*, *Fehr*, *Gustafson* i Kasenberg, *Pehrsson* i Göteborg och *Forssell*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

Den i motionen berörda frågan, huru förhållandet mellan Stockholms stad och dess förorter i förvaltningshänseende lämpligen bör ordnas, har, såsom motionären erinrat, sin motsvarighet även i andra länder. Självfallet är emellertid, att de organisatoriska svårigheter, som miljonstadsbildningar framkalla, måste vara av vida allvarigare art än vid en stadsbildning av Stockholms beskaffenhet.

Det behov av samverkan, som föreligger mellan Stockholms stad och förortskommunerna och som med nuvarande kommunala organisationsformer icke i nödig omfattning ansetts vara tillgodosett, avser i huvudsak kommunikationsfrågorna samt därmed sammanhängande stadsplane- och bebyggelsefrågor. Enligt vad utskottet inhämtat har emellertid, efter på initiativ av Stockholms länsstyrelse förda förhandlingar, preliminär överenskommelse mellan Stockholms stads och förortsområdets vederbörande myndigheter träffats rörande gemensam handläggning av hithörande frågor, i främsta rummet innefattande uppgörande av förslag till generalplan för hela Stockholmstrakten. Utskottet har vidare uppmärksammat, att i det förslag till stadsbyggnadslag, som de år 1925 inom justitiedepartementet tillkallade s. k. stadspanelagsakkunniga i mars i år avgivit, bestämmelser meddelats, som i väsentlig mån skulle komma att underlätta samarbetet mellan skilda kommuner vid planerandet av större områden och jämväl trygga genomförandet av de planer för trafikledernas sträckning och bebyggelsens ordnande, vilka kunna bli resultatet av sådant interkommunalt samarbete.

Då sålunda goda utsikter finnas, att de viktigaste av de frågor, som enligt motionärens mening skulle bli uppgiften för den tilltänkta sekundärkommunen, Stor-Stockholms verksamhet, ändock komma att bli föremål för en i lämpliga former ordnad samverkan mellan Stockholms stad och av frågan berörda förortskommuner och då överorganisation bör undvikas, måste utskottet finna den av motionären påyrkade utredningen överflödig. I varje fall torde man böra avvakta erfarenheterna från det samarbete för generalplanens upprättande, som redan påbörjats. Först därefter torde man nämligen kunna bedöma behovet av inskridanden från lagstiftningens sida utöver vad stadspanelagsakkunniga föreslagit.

Med den ståndpunkt, utskottet sålunda intagit, torde utskottet icke närmare behöva ingå på de övriga frågor, som i motionen berörts. Erinras må emellertid, att även andra utvägar än de här ovan angivna stå till buds för ordnande av den behövliga samverkan mellan här ifrågakvarande kommuner. Ej sällan torde, såsom erfarenheten visat, denna samverkan kunna åstadkommas genom direkta avtal, och även läser kommunalförbundsformen kunna i särskilda fall med fördel komma till tillämpning. Vad angår de närmast staden belägna, stadslikt bebyggda områdena torde jämväl en fullständig införlivning med Stockholms stad vara en utväg, som kan allvarligt ifrågasättas.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

*Bil. till reservation 2).***Yttranden från kommunala myndigheter i Stockholms förorter samt Stockholms trafikklubb.***a) Sundbybergs stadsfullmäktige.*

Utdrag ur Sundbybergs stadsfullmäktiges protokoll den 27 februari 1928.

§ 13.

Efter stadsstyrelsens därom framställda förslag, beslöto stadsfullmäktige avgiva följande opinionsyttring:

»Stadsfullmäktige i Sundbyberg, som blivit satta i tillfälle att taga del av den vid årets riksdag i första kammaren väckta motionen nr 80 med begäran om utredning rörande en särskild kommunalförfattning för ett 'Stor-Stockholm', besluta i anledning därav rikta följande hemställan till riksdagens ledamöter: Att vissa kommunala frågor äro gemensamma för staden och omgivande kommuner och icke ekonomiskt ändamålsenligt kunna lösas av envar kommun för sig, har erfarenheten redan tydligt visat.

Sålunda har en på Kungl. Maj:ts föranstaltande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen verkställd utredning ådagalagt, att de sanitära frågorna för de norra förortskommunerna icke kunna lösas definitivt utan att flera kommuner, inbegripet Stockholm, därom samverka. Samarbetet mellan Stockholm, Sundbyberg, Duvbo och landstinget för åstadkommande av en reningsanläggning är ett annat exempel. Vatten skulle utan tvivel kunna anskaffas till billigare kostnad, om detta skedde i gemensamhet mellan storstaden och densamma omgivande kommuner. På grund av motorfordonens snabbhet kan nyttan av ett större antal brandkårer inom geografiskt relativt ringa områden starkt sättas i fråga. Ordningsfrågor och sjukvårdsväsendet befrämjades genom en samverkan av angivet slag. Trafikfrågor tränga till lösning. Nuvarande lagstiftning ger inga maktmedel härtill och på frivillighetens väg synas dessa viktiga frågor ej bliva lösta.

Utän att närmare ingå på de skäl, som tala för att en utredning företages i syfte att vinna kännedom om, huruvida icke en särskild lagstiftning erfordras och kan genomföras för kommunal verksamhet på sätt, som anges i herr Thulins förenämnda motion, vilja stadsfullmäktige för sin del uttala, att frågan är av sådan natur, att riksdagen icke borde kunna avslå den begärda utredningen. Stadsfullmäktige våga därför vädja till konstitutionsutskottet att förorda och till riksdagen att lämna sitt bifall till ifrågasvarande motion.»

Ur det justerade protokollet rätt utdraget betygar:

G. W. Källman.

Stadsstyrelsens ordförande.

b) Djursholms stads drätselkammare.

Till riksdagens konstitutionsutskott.

Djursholms stads drätselkammare, som tagit del av byråchefen Einar Thulins i första kammaren väckta motion nr 80 angående utredning och förslag om en särskild kommunalförfattning för Stor-Stockholm, anhåller härmed att inför konstitutionsutskottet få framhålla, att en utredning, huruvida icke en särskild kommunalförfattning för en sekundärkommun, bestående av Stockholms stad och omgivande kommuner borde införas, ävensom om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen föranleder, synes drätselkammaren vara mycket önskvärd.

Djursholm den 19 mars 1928.

På Djursholms stads drätselkammares vägnar:

Helge Bäckström.

Mauritz Sandberg.

c) Lidingö stadsfullmäktige.

Till riksdagens konstitutionsutskott.

Uti en motion vid årets riksdag (nr 80 i första kammaren) har byråchefen E. Thulin hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om företagande av utredning, huruvida icke en särskild kommunalförfattning för en sekundärkommun, bestående av Stockholms stad och omgivande kommuner, borde införas, ävensom om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen föranleder.

Såsom representanter för en av de kommuner, som ingå i det nuvarande Stor-Stockholms-området, vilja stadsfullmäktige i Lidingö, utan att taga ståndpunkt till förmån för någon bestämd lösning av de problem, som i motionen berörts, härmed uttala sin anslutning till det av motionären framförda kravet på en allsidig utredning angående lämpligaste former för handhavandet av gemensamma angelägenheter mellan Stockholms stad och dess förorter.

Motionären har bland de för Stor-Stockholm gemensamma angelägenheterna särskilt berört trafikfrågorna. Stadsfullmäktige anse sig även ur denna synpunkt böra understödja kravet på en utredning, därvid särskilt de spörsmål torde böra beaktas, som sammanhånga med frågan om regionplan för Stor-Stockholm. Även på övriga av motionären berörda punkter — beträffande vissa hälsovårdsfrågor samt polis- och domstolsorganisationen — synes en intressegemenskap föreligga mellan de i Stor-Stockholm ingående kommunerna, medan för närvarande knappast någon praktisk möjlighet finnes för en gemensam lösning av hithörande spörsmål.

Utöver vad motionären anført vilja stadsfullmäktige slutligen framhålla, att ur synpunkten av den sociala verksamheten inom kommunerna — fattigvård och barnavård — vore icke blott önskvärdt utan även ägnat att icke oväsentligt nedbringa förvaltningskostnaderna och förenkla arbetet, därest en förändring i den nuvarande kommunala indelningen i Stockholmtrakten

kunde genomföras eller ett organiserat samarbete i en eller annan form ernås mellan Stockholms stad och dess grannsamhällen.

Lidingö den 26 mars 1928.

Å stadsfullmäktiges vägnar:

Joh. R. Nilsson.

Ordförande.

Ragn. Nilsson.

d) Stocksunds köpings kommunalnämnd.

Till riksdagens konstitutionsutskott.

Stocksunds köpings kommunalnämnd, som tagit del av den av herr Thulin i riksdagens första kammare väckta motionen nr 80 angående utredning och förslag om en särskild kommunalförvaltning för Stor-Stockholm, tillåter sig härmed till Konstitutionsutskottet framföra sin uppfattning, att de skäl, som motionären anført för sin hemställan, synas värda det största beaktande. Kommunalnämnden får därför för sin del på det livligaste tillstyrka, att utredning i motionens syfte företages.

Stocksund den 12 mars 1928.

Å kommunalnämndens vägnar:

Arvid Lindblad.

Ordförande.

e) Danderyds kommunalnämnd.

Utdrag av protokoll hållet vid sammanträde med Danderyds kommunalnämnd lördagen den 3 mars 1928.

§ 4.

Kommunalnämnden i Danderyd, som lämnats tillfälle att taga del av riksdagsman Einar Thulins i riksdagens första kammare väckta motion om utredning angående en särskild kommunalförfattning för Stor-Stockholm, får i anledning härav uttala sin anslutning till motionens syfte, ävensom till riksdagens ledamöter rikta en värdsam hemställan, att den av motionären föreslagna utredningen måtte vinna riksdagens bifall.

Justerat:

K. A. Thörnborg.

J. Östberg.

Som ovan

in fidem

Gustaf E. Falk.

Kommunalnämndens ordf.

Rätt utdraget betygar:

Gustaf E. Falk.

Ordförande.

1) *Nacka kommunalfullmäktige.*

Till riksdagens konstitutionsutskott.

I en inom första kammaren av herr E. Thulin väckt och till konstitutionsutskottet hänvisad motion har föreslagits,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om företagande av utredning, huruvida icke en särskild kommunalförfattning för en sekundärkommun, bestående av Stockholms stad och omgivande kommuner, borde införas, ävensom om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen föranleder.

I motiveringen har motionären vidare framhållit följande:

För närvarande planerar Stockholms stad ett par inkorporeringar. Från vederbörande kommuners sida har ett starkt motstånd rests däremot. Därest riksdagen skulle finna de synpunkter och förslag motionären anfört förtjäna beaktande, torde det vara mest naturligt att, i avbidan på utfallet av en utredning i spörsmålet, inkorporeringar inom det nuvarande Stor-Stockholmsområdet uppskjutas.

Då Nacka utgör en av de av motionären åsyftade kommuner, vilka Stockholms stad ifrågasätter skola helt eller delvis inkorporeras med staden, hava kommunalfullmäktige i Nacka uppdragit åt undertecknade att å Nacka kommuns vägnar hos riksdagens konstitutionsutskott hemställa om bifall till vad motionären sålunda föreslagit, ävensom att därvid framlägga vissa synpunkter i ämnet, vilka från Nackas sida framförts i en redan pågående utredning om inkorporering av viss del av Nacka med Stockholms stad.

Ifrågavarande inkorporeringsområde utgöres av det närmast Hammarbyleden belägna området av socknen och innefattar en areal av cirka 481 hektar, därav vatten ungefär 64 hektar. Nacka har motsatt sig denna inkorporering av åtskilliga skäl, av vilka i detta sammanhang må anföras följande.

Det föreliggande inkorporeringsförslaget är endast en lösbruten del av det stora frågekomplex, som utgöres av Stockholms stads ställning till »Stor-Stockholm». Redan i stadskollegiets utlåtande nr 386 för 1926 rörande föreliggande inkorporeringsförslag framhålles sålunda, vad angår Nacka, att förevarande inkorporeringsförslag är ett av de många förslagen rörande Stockholms stads framtida ställning gent emot Nacka. Man ifrågasätter nu inkorporering med staden av vissa Hammarbyområden; man säger emellertid därvid ifrån, att den nu föreslagna inkorporeringen måste efterföljas av inkorporering med Stockholm av de övriga »mot Stockholm så att säga på ett naturligt sätt graviterande delarna (av Nacka), uppbyggande såväl industri- och bostadsanläggningar». I den mån utvecklingen av Nacka fortskrider, och särskilt om dessa nya exploateringsområden förvärfvas av Stockholms stad, lär detta uppenbarligen kunna förväntas komma att — liksom beträffande de i berörda stadskollegieutlåtande nu angivna inkorporeringsområdena — av staden anföras som skäl för en hemställan om inkorporering med staden av jämväl dessa ytterligare områden.

Just denna fortgående utveckling av Nacka, denna urbanisering av socknen, som tager sitt uttryck i den dithörande markens exploatering i allt raskare takt för hamn-, industri- och bostadsändamål, har ju också

föranlett Stockholms stads tidigare och även nu pågående utredningar om *totalinkorporering av Nacka med Stockholm*.

I detta sammanhang må påpekas, hurusom Stockholms hamnstyrelse i skrivelser till Kungl. Maj:t av den 19 september 1923 och den 26 augusti 1926 anhållit om införlivning med Stockholms hamnområde av vissa delar utav de till Nacka kommun hörande stränderna vid Saltsjön.

Till dessa förslag från Stockholms stads sida om total- eller partiella inkorporeringar bör läggas ännu ett förslag — det om Nacka sockens ombildning till köpings- eller stadskommun, ett förslag, varom utredning för närvarande pågår inom Nacka kommun. Detta förslag har framtvingsats av den inom kommunen pågående stadslika bebyggelsen, vilkens bringande under offentlig reglering, genom stadsplan och byggnadsbestämmelser, ju också påkallat den största uppmärksamhet och ingripande från såväl länsarkitektens som länsstyrelsens sida.

Nacka har nu förmenat, att en utredning av *ett* av dessa ovannämnda förslag icke kan få ske utan att man också utreder samtliga övriga aktuella förslag. Först genom en sådan *allsidig* utredning erhåller man nämligen tillräckligt material för att kunna fullt klart bedöma, efter vilka linjer den fortgående utvecklingen och urbaniseringen av Nacka bör av det allmänna ledas samt huruvida något, och i så fall vilket, av de föreliggande indelnings- och organisationsförslagen förty bör komma till genomförande.

I det program, som i nämnda stadskollegieutlåtande finnes infört sid. 2068—2069 för Stockholms stads utredning om Nackas med flera kommuners sammanslutning med Stockholms stad, framhålles, huru nödvändigt det vore för *staden* att före ståndpunktstagandet erhålla fullständig utredning om alla de många på sakens bedömande inverkan, för närvarande outredda omständigheterna, främst de ekonomiska konsekvenserna av ifrågasatta indelningsändringar. Och utredningen borde avse ej blott dels total och dels partiell inkorporering av viss kommun, utan även huruvida ej de intressen, som genom införlivningen avsåges skola tillgodoses, kunde genom kommunalförbund lika effektivt, men på ett billigare och mindre besvärligt sätt främjas. Utredningen borde alltså fullständigt klarlägga kommunala förhållanden och förvaltningsuppgifter inom dessa kommuner, samt utredningen följaktligen *vara fri och avse alla de olika alternativ, som för frågans lösning kunna ifrågakomma*.

Men om en sådan *fullständig* utredning, avseende *alla olika alternativ*, erfordras för att Stockholms stad skall kunna taga ståndpunkt till dessa indelnings- och organisationsfrågor, huru mycket nödvändigare är då icke dessa frågors fria och allsidiga utredning för de kommuners del, vilka beröras av Stockholms stads utvidgningsplaner!

I stadskollegieutlåtandet framhålles sida efter sida, att det nu lösbrutna inkorporeringsförslaget blott är upptakten till Stockholms stads vidare inkorporeringsprojekt vis à vis Nacka. Alla dessa inkorporeringsförslag kasta en tung slagskugga över Nackas kommunala liv och utveckling. Det är väl utan vidare uppenbart, huru därigenom försvåras planläggningen av socknens stadsplanefrågor, de olika delarnas förseende med ledningar o. s. v. Det är icke bara det, att man ej vet, hur långt planer och ledningar skola utsträckas, utan framför allt skapas härigenom ovisshet om de ekonomiska förutsättningarna för ifrågavarande företag. Det skulle innebära en uppenbar försämring av de ekonomiska möjligheterna att tillgodose det erforderliga stadslika uppordnandet av Nackas olika delar, om, såsom

det nu föreliggande liksom övriga i utsikt ställda inkorporeringsförslag avse, de mest utvecklingsmögliga, de ur kommunal synpunkt bärkraftigaste och mest värdefulla, de ur »ledningssynpunkt» säkrast räntabla delarna berövas kommunen. En partiell inkorporering kan därför särskilt antagas försvaga möjligheten av, ja, rent av sätta ett krokben för ett realiserande utav det förslag till Nackas ombildning till köping eller stad, som omständigheterna framtvingat och varom utredning redan inom kommunen pågår.

Beträffande dessa inkorporeringsförslag har man också i Nacka måst fråga sig:

Kan det då anses vara »ett allmänt behov», att Stockholms stad i kommunalt och administrativt hänseende råder över alla de inom stadens kringliggande kommuner belägna områden, vilka, lämpade för sådana ändamål, tagits eller tagas i anspråk för bostads-, industri- eller andra dylika ändamål i sådana fall, då denna exploatering framkallas av närheten till Stockholm? Kan det anses som ett *stats*-ändamål att förhindra dessa Stockholms stads grannkommuner att inom sig äga områden, som lämpa sig för ovan angivna ändamål? Att, om den ifrågavarande industriella verksamheten, den ifrågavarande byggnadsverksamheten framkallas av närbelägenheten till Stockholms stad, detta skall ur *stats*-nyttans synpunkt anses påkalla, att de ifrågavarande delarna av Stockholms grannkommuner, eventuellt — om *hela* grannkommunen består av en dylik »kolonisationsutväxt» från Stockholm — hela denna kommun inkorporeras med Stockholms stad?

Av det sätt, varpå dessa frågor besvaras, beror, huruvida ej blott Nacka utan även Stockholms stads övriga grannkommuner skola anses berättigade att, så länge de utan anmärkning sköta sina kommunala uppgifter, allt fortfarande leva sitt eget kommunala liv.

Nacka har emellertid vidare framhållit, att man nu icke finge utreda enbart olika inkorporeringsalternativ och frågan om köpingsbildning, utan att man härvidlag måste se sammanhanget med frågan om organisationen av »Stor-Stockholm».

I slutet av år 1927 hava Stockholms stadsfullmäktige beslutat att inköpa viss mark inom Spånga socken, som enligt debatten inom fullmäktige förutsattes skola i och för och före exploatering inkorporeras med Stockholms stad. Förmodligen har även Solna att vänta sig att inom kort bliva utsatt för Stockholms inkorporeringsplaner, därest och så snart rikssjukhuset kommer att förläggas å det s. k. Norrbackaområdet inom Solna.

Man undrar då, om det kan vara riktigt att avgöra frågan om Stor-Stockholms organisation på så ytterligt enkelt sätt, att man utan vidare antager, att rätta lösningen av förberörda organisationsfråga är att finna i en inkorporering med Stockholm av bemälda delar av Stockholms grannkommuner. Man har väl ändå anledning att ifrågasätta, huruvida, sett ur den nuvarande Stockholms stads synpunkt, dess nuvarande förvaltningsform förmår omfatta än ytterligare delar av grannkommunerna. Och från dessa grannkommuners synpunkt inställer sig frågan, huruvida det kan vara riktigt att — genom omförmälda partiella inkorporeringar — hava försvagat dessa kommuner, därest organisationen av Stor-Stockholm befinnes böra sökas på en linje, enligt vilken de nuvarande grannkommunerna väl skola bibehållas såsom självständiga kommuner, men i *vissa* hänseenden, för lösningen av *vissa* allmänna frågor, förenas med

den nuvarande Stockholms stads under form av en s. k. sammansatt kommun (av kommunalförbund, kommunal rotebildning).

Nacka anser sig kunna fastslå, att nu angivna frågor i saknad av utredning icke kunna för närvarande besvaras. Man synes nog hava anledning antaga, att den *nuvarande* förvaltningsformen för Stockholms stad icke kan utsträckas över grannkommunerna något väsentligt. Men på vad sätt de interkommunala frågorna för Stor-Stockholm då skola ordnas — liksom huruvida icke den enhetliga förvaltningen inom det nuvarande Stockholm bör i viss utsträckning upphävas genom en »kommunal rotebildning» eller på annat sätt — det synes man från Stockholms stads sida blott vilja skjuta undan. Stockholms stad synes därvidlag — enligt vad erfarenheten nu så väl som eljest visat — icke vilja medverka till en dock nödvändig allsidig utredning av hithörande frågokomplex, utan föredraga att, med stöd av planlös och bristande principutredning, söka blott tillgodose Stockholms stads önskningsar för dagen, även om detta sker på bekostnad av grannkommunerna och med risk, att den vidtagna åtgärden i framtiden kommer att visa sig allt annat än riktig.

Nacka kommun håller före, att, innan Stockholms stad tillåtes att med sig inkorporera någon ytterligare del av sina grannkommuner, det ovan antydda förvaltningsproblemet rörande Stockholms stad och kringliggande kommuner måste göras till föremål för en allsidig och uttömmande utredning. Och Nacka kommun anser vidare, att denna utredning bör igångsättas och handhas av statsmyndigheterna i samverkan med de av utredningen berörda kommunerna.

Under hänvisning till vad ovan anförts få vi alltså å Nacka kommuns vägnar hemställa, att utskottet måtte föreslå en förutsättningslös utredning i det syfte, som avses i den av herr Thulin nu väckta motionen samt att utskottet tillika ville uttala sig för, att, i avbidan på att en utredning i enlighet mot motionen kommer till stånd, inkorporeringar inom det nuvarande Stor-Stockholmsområdet måtte uppskjutas.

Saltsjö-Duvnäs och Nacka den 2 mars 1928.

D. Hedenström.

Axel Strömberg.

g) Huddinge kommunalfullmäktige.

Utdrag ur protokoll hållet vid sammanträde med kommunalfullmäktige i Huddinge den 26 mars 1928.

§ 17.

I avgiven motion nr 80 hade herr E. Thulin i första kammaren hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om företagande av utredning, huruvida icke en särskild kommunalförfattning för en sekundärkommun, bestående av Stockholms stad och omgivande kommuner, borde införas.

I anledning härav hade kommunalnämnden hos kommunalfullmäktige hemställt, att fullmäktige måtte uttala sin anslutning till motionens syfte.

Vid nu företagen behandling av ärendet funno kommunalfullmäktige i likhet med kommunalnämnden, att de i motionen framförda synpunkterna

voro beaktansvärda, och beslöto fullmäktige fördenskull genom protokolls-
utdrag till konstitutionsutskottet uttala sin anslutning till motionen.

Som ovan.
Vid protokollet
J. R. Nyborg.

Justerat den 30 mars 1928.

G. Hydén,
Ordf.

A. Hugo Pahlsson. W. Blixman.

Uppläst i Huddinge kyrka söndagen den 1 april 1928.

N. Lindstam.

Rätt utdraget betygar, Huddinge den 7 april 1928,

G. Hydén,
kommunalfullm. ordf.

h) Stockholms trafikklubb.

Till riksdagens konstitutionsutskott.

Vid Stockholms Trafikklubbs sammanträde fredagen den 16 mars 1928 höll byråchefen och ledamoten av riksdagens första kammare herr Einar Thulin föredrag om sin motion nr 80 i första kammaren av den 20 januari 1928 angående utredning och förslag om en särskild kommunalförfattning för Stor-Stockholm, i vilken motion motionären hemställer, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om företagande av utredning, huruvida icke en särskild kommunalförfattning för en sekundär kommun, bestående av Stockholms stad och omgivande kommuner, borde införas, ävensom framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen föranleder.

Efter föredraget följde en överläggning med anföranden av herrar Sven Eriksson, ingenjör; Erland Hedström, ingenjör; G. Kassman, bankir; och G. Leksell, direktör; fröken Anna Lindhagen; herrar A. Lindström, direktör; R. Schlyter, ingenjör; Edv. Stenfors, länsarkitekt; P. Sturén, direktör; och E. Winell, ingenjör, varav framgick som en allmän mening, att den i herr Thulins motion föreslagna ordningen innebure ett medel att åstadkomma en sådan handläggning av för Stockholm och dess förorter gemensamma, betydelsefulla frågor angående regionplan, huvudtrafikleder, kommunikationer m. m., att ett gemensamt handlande inom rimlig tid kunde komma till stånd.

Därefter beslöt klubben *enhälligt* att i skrivelse till riksdagens konstitutionsutskott instämma i slutyrkandet i herr Thulins ovannämnda motion nr 80, vilket härmed vördsamt meddelas utskottet.

Stockholm den 19 mars 1928
vördsamt
å Stockholms Trafikklubbs vägnar
Sven Wall,
Professor, Grevturegatan 24 B,
ordf.

Erland Hedström.